

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68

office@booka.in

www.booka.rs

S JAPANSKOG PREVELA

Nataša Tomić

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Dragana Raković

DIZAJN KORICA

Nikola Korać

PRELOM

Bodin Jovanović

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2021.

Četvrto izdanje

BOOKA.

Knjiga **70**

TAKAŠI HIRAIDE
GOŠĆA

Naslov originala

Takashi Hiraide

Neko no kyaku

Copyright © Takashi Hiraide, 2001

All rights reserved

Original Japanese edition published in 2001 by Kawade Shobo Shinsha Ltd. Publishers, Tokyo
Serbian translation rights arranged with Takashi Hiraide through Japan UNI Agency, Inc., Tokyo and VICKI SATLOW LITERARY AGENCY

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

ROMAN

TAKAŠI HIRAIDE

S JAPANSKOG PREVELA
Nataša Tomić

1

Isprva se činilo da na nebu lebde paperjasti oblaci. A zatim, kao da ih vetar sasvim blago nosi čas nadesno, čas nalevo.

Prozorče u uglu kuhinje bilo je postavljeno tik uz visoku drvenu ogradu, tako blizu da čovek kraj njega ne može proći. Onome ko iznutra gleda to njegovo zamagljeno staklo ličilo je na zamračeno platno u projekcijskoj sali. U ogradi postoji rupica, kao da je od čvora. Na gruboj pozadini, zelenilo žive ograde na severnoj strani, preko puta uličice oko tri metra široke, uvek se nejasno oslikavalo.

Dok ljudi prolaze uskom uličicom, njihovi odrazi ispunjavaju prozorsko staklo. Valjda po istom principu kao kroz kameru opskuru ili mračnu komoru, dok ga čovek posmatra iz tamne unutrašnjosti prostorije, vedar dan delovao je naročito bistro, a prolaznici kao da idu naglavačke. Štaviše, prilike su prolazile u smeru suprotnom od onog u kom su odista hodale. U trenutku kada bi rupici prišle sasvim blizu, naopake figure prolaznika

narasle bi toliko da bi preplavile prozorsko staklo i hitro, poput nekakvog naročitog optičkog fenomena, u trenu oka nestajale čim bi prošli pored nje.

Obrisi paperjastih oblaka koji su se tog dana pojavili, međutim, nisu davali nagoveštaja da će se razići. A opet, gledano izbliza kroz rupicu, nisu ni narastali veliki. I sa najviše tačke, u gornjem delu prozora, ostajali su taman toliko veliki da stanu na dlan. Kao da oklevaju, lebdeli su iznad drumu, a onda se jedva začuo tihi mjauk.

Moja žena i ja smo tu uličicu zvali „munja“.

Nakon dvadesetak minuta vožnje privatnom železnicom koja se od Šinđukua proteže na jugozapad i desetak minuta hoda južno od male železničke stanice na kojoj se ekspres vozovi ne zadržavaju, nailazi se na malo uzvišenje. Kada se na vrhu tog brdašceta dijagonalno pređe preko jedinog puta na kome jedva da ima saobraćaja, koji vodi u pravcu istok-zapad, odatle počinje nizbrdica. Sedamdesetak metara dalje niz poširoku blagu padinu, s leve strane stajala je starinska kuća s kapijom, opasana zidom od maltera i kamena, čija je donja polovina bila prekrivena uspravnim bambusovim letvicama. Odatle se nalevo ulazilo u neuglednu uličicu koja prati drvenu ogradu.

Kuća koju smo iznajmljivali bila je sporedna kuća unutar tog prostranog imanja, opasana

zidom i drvenom ogradom. Nešto malo dalje od sredine zida bila su vratašca koja su vlasnicima služila kao sporedni ulaz, a stanarima kao ulazna vrata. Poput neprimetnog oka, ona rupica od čvora zjapila je tik iza tih vratašaca.

Prolazeći ispred drvene ograde, potpuno nesvestan toga koliko se jasno ogleda u ugradnom prozoru s njene stražnje strane, čovek izbija pravo na zid od cigle isturen nalevo pravo ispred njega, pa zatim skreće nadesno, za malo oštrij ugaon. Odmah potom udara pravo na kuću čiji krov prekrija gusta krošnja ogromnog japanskog bresta, da bi ponovo oštro skrenuo nalevo. I kako taj njen izlomljeni oblik podseća na šaru kakvu obično iscertava munja, ulicu smo u šali tako i prozvali.

Taj brest koji je na uličici pravio hlad imao je mnogo godina. Verovatno je bio pod zaštitom opštinskih vlasti. Prilikom izgradnje, kuće su, po svemu sudeći, smišljeno bile projektovane tako da okružuju stablo.

Brestove grane, puštene da slobodno rastu, gusto su natkrivale i istočni deo dvorišta vlasnika i stanarsku kućicu koja je stajala u njegovom severoistočnom uglu, darujući im blagodet svog hlada. A opet, u poznu jesen, njegovo je opalo lišće staroj gospođi, vlasnici imanja, zadavalo velike muke.

Čvrsto rešen da mače, jednog dana očigledno zalutalo u „munju“, nekoliko dana kasnije uzme

i zadrži, bio je petogodišnji dečak iz kuće takođe natkrivene japanskim brestom.

Iako smo bili susedi sa istočne strane, usled ošt-rih okuka uličice, nismo imali prilike da se susrećemo na ulazu. Ona strana na kojoj se naše dvorište graničilo sa dvorištem suseda, ako izuzmem jedno prozorče za ventilaciju koje je zjapilo tu, bila je potpuno preprečena zidom. A pre svega, budući da smo samo iznajmljivali sporednu kućicu u jednom uglu prostranog poseda, nismo se osećali kao susedi u pravom smislu reči.

U delu ulice kod te okuke dečak se često veselo igrao i kliktao, ali pošto su se naši životi odvijali kao u potpuno različitim vremenskim zonama – ja sam noći provodio za pisaćim stolom – sretali smo se tek pokatkad. Pa ipak, njegov prodoran glas: „Ja ovu macu vodim kući“ proneo se preko ograde, pravo do mog mesta za stolom nad jednim kasnim doručkom. Kako sam je tih dana video da se vrzma oko dvorišta, koje je bilo veličine balkona za sušenje rublja, na zvuk dečakovog glasa usne su mi se razvukle u osmeh.

Sad kada o tome razmišljam, bila je to propuštena prilika.

2

Tu ushićenu objavu malog dečaka čula je valjda i stara gospođa u glavnoj kući, jer se te večeri pred kapijom susedne kuće začuo razgovor.

„Vi sad držite mačku?“, jasan gazdaričin glas stezao je obruč. One su veliki problem, nastavila je, a zatim prilično ravnodušnim tonom objasnila da te mačke dolaze sa svih strana i uvlače se na imanje, pa uništavaju vrt i divljaju po krovu i da ponekad ostavljaju i blatnjave tragove po kući.

Glas mlade žene iz susedne kuće bio je prefijen i tih, i premda je zvučala pomalo kao da se brani dok je ljubazno slušala jadikovku osamdesetogodišnjakinje, nije se dala poraziti. Mora da je pomislila da dečak stoji tu negde iza nje i moli se iz petnih žila. Jedina koja je tu pretrpela poraz bila je stara gospođa.

Tad sam se setio da je jedan od uslova u ugovoru koji smo potpisali dve godine pre toga, kada smo od gazdarice iznajmili sporednu kuću, predviđao da nema dovođenja dece ni kućnih ljubimaca.

Nijedno od nas dvoje, premda smo bili nado-
mak srednjim tridesetim, nije imalo posebnu že-
lju da imamo decu. A kada je reč o životinjama
koje se podrazumevaju pod kućnim ljubimcima,
nijedno od nas nije posebno volelo baš mačke.
Oboje smo bili zaposleni i nikad se nismo ni do-
takli teme držanja psa. Dakle, moglo bi se reći da
smo bili stanari upravo po meri gazdaričinih uslo-
va stanovanja.

Među mojim bliskim prijateljima bilo je ljubi-
telja mačaka i umeo sam da se zgražavam po-
smatrajući to preterano maženje. Povremeno bih
čak pomislio: „Kako ih samo nije stid da se tako
i dušom i srcem posvećuju jednoj mački?“ Kad
malo bolje razmislim, nije se radilo o tome da
nisam bio ljubitelj mačaka, već o tome da sam
možda samo osećao kako u ljubiteljima mačaka
ima nečeg pomerenog. Ali najvažnije od svega,
nisam znao kako je to imati mačku u svojoj bli-
zini.

Jednom, dok sam bio dete, imao sam psa. Došao
sam do zaključka da je odnos sa psom vrlo čist.
Napetost između onoga ko sluša i onog ko gospo-
dari, koja se prenosi preko povoca, doživeo sam
kao nešto sasvim osvežavajuće.

Valjda sam bio tačno tih godina kao dečko iz
susedstva kada sam živio u kućici u nizu kuća
građenih za javne službenike, i kada se desilo da

nam je neko ukrao tek kupljeno štene. Čini mi se da je bilo rano popodne, neke subote ili nedelje. Kad je spazio da je špic koji je bio vezan ispred vrata nestao, moj otac je sebi u bradu promrmljao: „Kerokradica“ i istog trena dao sve od sebe da potre izgovorenu reč. Izleteo je sa mnom iz kuće, išli smo na sve strane i tražili ga, ali ni od psa ni kradljivca nije bilo traga ni glasa.

Jasno se sećam da sam po načinu na koji je moj otac progutao tu reč „kerokradica“ imao utisak da ne smem ništa više da ga pitam. Kako moja sestra to pamti, onako mali sam preplakao celu noć, mada meni u sećanju nije ostalo ništa slično.

I premda nas dvoje nismo posebno voleli mačke, moja žena se prilično dobro razumela u to kako žive razna živa bića.

Odmalena je u akvarijumu držala rečne rakove i daždvenjake koje je hvatala sa svojim starijim bratom, donosila je kući sve moguće vrste leptira da polažu jaja i lepršaju po njenoj sobi. Imala je japanske galebiće i kanarince i takve neke male ptice, gajila je piliće. Jednom je vidala mladunče vrapca ispalo iz gnezda, pa čak i povređenog slepog miša.

I dan-danas, kada je na televizoru uključen kanal s nekom emisijom o životinjama, pa makar se radilo o retkim vrstama iz dalekih zemalja, ona

gotovo uvek zna da kaže njihove tačne nazive. Prema tome, kada je moja žena u pitanju, kad kažem da nije posebno volela mačke, pod tim podrazumevam da je jednako pridavala pažnju različitim živim bićima, svejedno koja su, u sasvim drugačijoj meri od svog muža.

Otkad je postalo susedovo, mače je nosilo grimiznu ogrlicu sa zvoncetom i počelo je često da se pojavljuje u dvorištu.

Vrt glavne kuće je od malog dvorišta sporedne kuće bio zagrađen jednostavnom drvenom ogradom, ali onako veলেখান, s brestom, nasutim brdaščetom, jezercetom i cvetnom lejom, i mačetu je izgleda bio prijatniji. Ono bi najpre zakoračilo u maleno dvorište sporedne kuće, i odmah potom se samo otisnulo u ono prostranstvo.

Kada bi kapija koja vodi do malog dvorišta ostala otvorena, maca bi pokušavala i u odlasku i u dolasku da malo zaviri u našu kuću. Nije imala ni mrvicu straha od ljudi. Pa ipak, bila je vrlo oprezna, valjda po prirodi, pa je samo uzdignutog repa stajala tu i mirno posmatrala, ali nikako nije ulazila unutra. Napolju, kada bih hteo da je uzmem u ruke, odmah bi pobešla. Ako bih probao da je uhvatim, ujela bi me. A pošto je stara gospođa iz glavne kuće budno motrila, ni ja se nisam trudio da idem predaleko da bih je pridobio.

Bilo je to 1988. godine, na izmaku ere Šova,¹ od jeseni pa do rane zime.

1 Period vladavine japanskog cara Hirohita, koji je trajao od 1926. do 1989. godine. (Prim. prev.)

3

Mače se zvalo Ćibi.² Ležao sam u sobi kad se začuo onaj dečakov prodoran, piskav glas koji je doziva po imenu, i tako sam to shvatio. Bat dečakovih koraka u trku naokolo pratila je slabašna zvonjava zvonceta.

Ćibi je, da se tako izrazim, bila pravi biser. Ženka snežnobelog krzna s nekoliko okruglih sivih mrlja prošaranih svetlosmeđom bojom, kakva bi se bilo gde u Japanu mogla naći, ali tanka i veoma sitna mačka.

Osim toga što je bila tanušna i malena i imala upadljive lepo zašiljene uši, koje su stalno bile na oprezu, bila je jedinstvena po tome što nikad nije pokazala želju da nam priđe i umiljava se. U početku sam pomišljao da je razlog tome možda činjenica da ja nisam naučio na mačke, ali izgleda da nije to bilo u pitanju. Kada bi devojčica koja je prolazeći „munjom“ zastala i sagla se da je

2 Malecka. (Prim. prev.)

pogleda, mačka ne bi pobegla, ali čim bi devojčica pokušala da je dotakne, ona bi se istog trena glatko izmigoljila. U tom njenom odbacivanju bilo je nečeg hladnog, poput ledenobelog sjaja.

Uza sve to, gotovo je nikad nismo čuli da mjauče. Kada se prvi put pojavila u uličici, kao da je ispustila neki slabašan zvuk, ali posle toga više nikad. Situacija je bila takva da smo već počeli da pomišljamo da nam nikad više neće dati da joj čujemo glas.

Još jedna njena odlika, to da pažnju brzo skreće s jednog na drugo, nije joj bila svojstvena samo dok je bila mladunče. Da li zbog toga što se u velikom vrtu gotovo uvek igrala sama, tek, ona je u nekom trenutku na insekte i gmizavce počela oštro da reaguje. A onda, dešavalo se da reaguje i na nešto za šta sam jedino mogao da pretpostavim da su bile promene svetlosti i vetra, meni nevidljive. I premda većina mačića ima istu sklonost, ova mačkica je skretala pod krajnje oštrim uglovima.

„E, ono je mačka iz naše 'munje“, pokazivala bi moja žena na nju dok prolazi, odajući joj priznanje za to.

Da li ju je dečak iz susedne kuće tako izdresirao, uglavnom, Ćibi se naročito izveštila u igri lopticom. Dečak joj je davao neku gumenu lopticu veličine pesnice. Prizvan tim veselim prizorom na uličici i zvukom loptice koja neprestano udara, u jednom trenutku sam i sâm poželeo da se s njom

poigram u našem malom dvorištu. Dugo sam se premišljao i napokon jednog dana uzeo pingpong lopticu koja mi je stajala u jednom uglu fioke.

Stao sam njome da udaram o betonsku podlogu pod otvorenim drvenim tremom. Čibi je sela i počela netremice da je prati pogledom. Ubrzo, sa sve četiri noge pripijene uz napeto telo sasvim priljubljeno uz tlo, Čibi se blago nagla napred i zgrčila kao nategnuta opruga. A onda se iz mesta svom snagom odbacila od tla i smelo poletela na malu belu loptu, da bi potom, odbijajući lopticu između svojih prednjih šapa, samo projurila kroz moje noge.

Njena plahovita priroda iznenada bi se promolila čak i usred izvođenja tih izvanrednih veština. Ostavila bi pingpong lopticu, oštro se okrenula na drugu stranu, i već sledećeg trena malena šapa našla bi se na glavi žabe koja se krila u senci baštenskog kamena. Trenutak potom, Čibi bi poletela na suprotnu stranu, pruživši prednju nogu da bi proklizala kroz travu i, izloživši svoj beli trbuh, njuškala i gledala u mene. A zatim, više se i ne obazirući na svog druga za igru, ona bi se u vertikalnom skoku uhvatila za rukav potkošulje koja se vijorila na žici za sušenje rublja i kroz drvena vrata promakla u dvorište glavne kuće.

Premda sam od nekog od prijatelja ljubitelja mačaka čuo da mačke vole igre loptom samo dok

su mladunčad, u Ćibinom slučaju činilo se da je ljubav prema toj igri dobila zamajac tek otkad je porasla.

Ćibi je imala još jednu karakteristiku. Bila je, kako bi to naša gazdarica rekla, prava „lepotica“. Kad to kaže neko ko je celog života rasterivao mačke, onda je to objektivno tako.

Jedna fotografkinja je govorila da svi ljubitelji mačaka sopstvenu mačku smatraju najlepšom. Drugim rečima, da su slepi za sve druge. S druge strane, ona je i sama obožavala mačke i umela je da kaže da fotografiše isključivo mačke lutalice neugledne spoljašnjosti, one koje niko ne voli, upravo zato što je toga svesna.

Ćibi, obožavateljka igre lopticom, postepeno je sve češće počela sama da dolazi i da traži da se igra s onim koga bi u tom trenutku zatekla u našoj kući. Zakoračila bi unutra, dobro se zagledala u tog nekog i smišljeno se okrenula na drugu stranu pozivajući ga da izađe u malo dvorište. Taj bezglasni poziv ponovio bi se dva-tri puta, sve dok se taj neko ne bi odazvao. Gotovo bez izuzetka, moja žena bi ostavila šta god da je započela i sva srećna obuvala sandale da bi izašla napolje.

Ćibi je sada, kad bi se sita naigrala, počela da ulazi u kuću da predahne. A otkad je počela na našoj sofa da spava sklupčana poput talismana u

obliku zareza, u našu kuću se uselila duboka radost, kao da je sama kuća usnila taj san.

Otkad smo počeli da prepuštamo Ćibi da sama, krišom od gazdaričinog pogleda, ulazi u našu kuću, i ja sam polako počeo da shvatam kako se oseća jedan ljubitelj mačaka. Činilo se da takve lepoticice poput Ćibi nema nigde, ni na televiziji, ni na kalendarima.

I mada sam počeo za nju da mislim da je najlepša, ona ipak nije bila naša mačka.

Kako bi se najpre začuo zvuk njenog zvonceta „cincilin“, pa bi se pojavila ona, ponekad bismo je zvali Zvončica, a ne Ćibi. Kad god bismo poželeli da dođe, taj nadimak bi nam sâm prešao preko usana.

„Nema nam Zvončice da dođe.“ I dok bi moja žena to izgovorila, samo bi se začulo: „cincilin“. Tačno u tom trenutku Ćibi bi negde kod drugog ugla „munje“ izašla kroz vrata susedne kuće i uskočila kroz otvor na žičanoj ogradi koja je pregrađivala parcelu. Odatle bi pošla uz kuću, skrenula ka tremu, preskočila ga, prednjim šapama se propela na sims prozora u visini kolena odrasle osobe i istegnutog vrata virila unutra.

Kada je došla zima, Ćibi je malo-pomalo, poput tankog mlaza koji natapa i polako se proteže niz blagi nagib, kroz otvor odškrinutog prozora počela da ulazi u naš život. Tada se, međutim, nešto sudbinsko privilo uz taj tok događaja.

4

Nije mi namera da ovde reč „fortuna“ – sudbina – koristim zato što je volim, ali što su posete mačeta iz susedstva postajale češće, počeo sam da mislim da tu ima nečeg što se nijednom drugom rečju ne može izraziti.

Kako je izgradnju kuće početkom ere Šova započeo jedan vojnik iz Kjota, tako je i baštovan iz Kjota bio angažovan za uređenje dvorišta. Bio je to dugačak posed koji se prostirao u pravcu istok-zapad, od preko četiri i po ara. Kroz njegovu južnu polovinu proticao je potocić, a raznovrsno drveće bilo je zasađeno planski tako da se pejzaž, u skladu s njegovim cvatom, tanano menja po godišnjim dobima.

Voda se ulivala u jezerce koje se nalazilo u središtu vrta, malo ka istoku, a kraj trema udaljenog od jezerceta bile su dve saksije, u jednoj zasađen lokvanj, u drugoj lopoč. Osim njih, na rubu jezerceta malo udaljenom od trema stajao

je i usamljeni mali porcelanski hibaći³ s plavim motivima, i on napunjen mračnom vodom i lo-kvanjima.

Koliko sam čuo, gazda i gazdarica su tu kuću kupili krajem pedesetih godina. Sve četvoro njihove dece napustili su jedno po jedno roditeljski dom, i otkad je u njemu ostao da živi samo stari bračni par, briga o rastinju prešla je u gazdine ruke.

Bilo je leto 1986. godine kada nas je agent za nekretnine iz agencije kod železničke stanice poveo da pogledamo ovu sporednu kućicu. Prethodni stan smo morali da napustimo kao da nas je odande isterala neka katastrofa, pa smo u tim danima bili toliko strahovito iznureni da nismo imali snage da tražimo mesto na koje ćemo se preseliti. Stoga smo zamolili jednog poznanika da nam prorekne sudbinu, i on nam je pokazao pravac trećeg nebeskog stabla u kineskom kalendaru i njegov luk koji se otvara na petnaest stepeni. Ono na šta smo u toj uskoj lepezi neočekivano lako naišli bila je upravo ova kuća.

Čim se prođe kroz starinski trgovinski kvart i popne uz blagu uzbrdicu, naniže ka jugu prostiralo se naselje s retkim saobraćajem s obzirom na veliki prostor koji je zauzimalo, u kome je svaka

3 Keramička posuda koja se inače koristi za grejanje na ćumur. (Prim. prev.)

kuća imala prelepo negovano rastinje, a u vazduhu se osećalo nešto umirujuće. Kada sam prvi put zakoračio u taj mir i tišinu, osetio sam čudnovat spokoj, kao da mi je neko blizak položio ruku na grudi. Činjenica da je bilo prepuno starih ljudi na mene je ostavila utisak.

Ubrzo nam je agent na levoj strani pokazao staru kuću s kapijom čiji je krov bio preplavljen granama bora, a donja polovina zida prekrivena bambusovim letvicama, i zatim nas je poveo u uličicu koja se tu račvala.

Nikolo Makijaveli, koji se bavio pitanjem sudbine, smatrao je da većom polovinom čovekovog života upravlja sudbina (fortuna), dok njoj suprotstavljena vrlina (virtu) vlada preostalom, manjom polovinom. On je sudbinu izgleda zamišljao kao hirovitu i lakoumnu boginju, kao reku koja bi bilo kad mogla da se izlije.

Makijaveli, koji je učestvovao u političkom životu Firentinske republike, kao politički filozof budućim pokolenjima poznat po svojim spisima i doslednom političkom realizmu, bio je s druge strane pesnik bogate poetike i ostavio je za sobom mnoštvo napisanih pesama, drama i alegorijskih pripovedaka. Kada se u toliko raznorodnim radovima pojavljuje tema „fortuna“, kao i izraz „virtu“, koji bi se mogao prevesti s dvadesetak reči poput „sposobnost“, „vrlina“, „dar“, „veština“, „hrabrost“,

„duh“, „snaga“ i slično, ili s druge strane, pojam „necessita“, koji bi se dao prevesti i kao „neizbežnost“, „potreba“, „neophodnost“, one nam prenose neko specifično ushićenje. „Virtu di necessita“ – drugim rečima, Makijaveli nam objašnjava da se samo „sposobnost iz nužde“ može suprotstaviti sudbini.

Kada je Makijaveli sudbinu poredio s rekam, kažu da je pod time podrazumevao reku Arno, koja je Firenci često donosila poplave. Kao sekretar državne kancelarije, Makijaveli je sarađivao s Leonardom da Vinčijem, angažovanim u svojstvu vojnog arhitekta, i trudio se da u delo sprovede grandiozne planove da izmeni njen prirodni rečni tok. Te planove nastale pre petsto godina, međutim, zadesile su dve nesreće – prirodne nepogode i ljudska greška – i oni su pretrpeli ogroman neuspeh.

Kad god sam čitao Makijavelijeve spise, od svih tih raznih metafora za sudbinu, za mene je posebno ta reka koja bi svakog časa mogla da se izlije, ta metafora u dvadeset petom poglavlju „Vladar oca“, bila prepuna značenja. Gorčina te metafore mora da je proistekla iz velikog neuspeha koji je on lično odista doživeo.

Dakle, hajde da sada sudbinu uporedimo s nekom razornom rekam negde tu iz naše okoline.

Kada bi ona pobesnela, poplavila bi polja, oborila drveće i kuće, odnela sve zemljište s jedne strane i nanela ga na drugu. Pred njenom bujicom svi bi bežali, pred tom žestokom vodenom navalom svi bi se predali i ničemu ne bi bilo spasa.

Pa ipak, zar pokretima živih bića koji im služe da bi skrenuli za neku okuku na putu, da bi se provukli kroz neka odškrinuta vrata, nije dato ono isto svojstvo kakvo je potrebno da se stvori mali rečni tok? Svakodnevnim ponavljanjem istih kretnji rađa se jedan tok. A čak i taj maleni tok, upravo zato što to jeste, negde će se nadovezati na veliku reku. Iz njegovih dela može se protumačiti da je Makijaveli, autor ne samo političkih radova već i poezije, drame i alegorija, bio duboko uveren u to.

5

Uz sam prvi oštri ugao uličice u obliku munje stajala je naša kuhinja s trpezarijom. S njenog prozora iznad sudopere, koji gleda na zapad, video se kuhinjski prozor glavne kuće. Sa suprotne strane, kroz veliki istureni istočni prozor trpezarije ponekad su se iza žice razvučene iznad tarabe videle glave ljudi koji skreću za ugao ulice.

Kada se kroz sporednu kuću ide na jug, s desne strane se vide ulazna rešetkasta vrata s peskiranim staklima, s leve strane pomična vrata plakara i na ulazu stepenik od tri kvadratna metra. Odatle se ulazi u prostoriju u japanskom stilu od desetak kvadrata. Odmah s desne strane od njenog ulaza jedan deo prostora zauzimala je tokonoma,⁴ dok je drugu polovinu prostora s njom delio plakar. Na istočnoj strani bila su staklena pomična vrata, odakle su se preko ograde videla leđa ljudi koji skreću za onaj drugi „munjin“ ugao.

4 Ukrašeni kućni oltar. (Prim. prev.)

Iza prostorije od deset kvadrata bila je prostorija još manje površine s drvenim podom, koja je gledala na malo dvorište za sušenje rublja na jugu. Drvena ograda prekrivena mahovinom, izlomljene linije oko naše kuće, stajala je s druge strane tog dvorištanceta kao dobar štitić od uvida u atmosferu našeg doma iz prelepog glavnog vrta.

Kuća je imala mnogo prozora. Kako je na zapadnom zidu sobe s drvenim podom bio probijen okrugli prozor s rešetkom od bambusa obraslog puzavicom, prvobitno je možebiti zamišljena kao soba za ispijanje čaja, ali i kao gizdava prostorija za posmatranje meseca. Kažu da je odatle pogled na veštačko brdašće bio najbolji. Tom pogledu kroz okrugli prozor danas se, međutim, isprečilo sa spoljne strane naknadno izgrađeno kupatilo, dok je sa unutrašnje strane nameštaj stanara pretio da upropasti elegantno uređenje prostorije.

To mnoštvo prozora opuštalo je svakog ko oseća umor. Ogroman prozor od oko tri i po metra, koji se na južnoj strani prostirao celom širinom od visine kolena naviše, pružao je pregled širokog pojasa neba. Upravo stoga što se dvorište vlasnika prostiralo iza ograde, kao i zato što na zidu velike susedne kuće sa istočne strane nije bilo ničega ni nalik na prozor, pri čemu je još i okolno zemljište bilo pod nagibom, ničiji radoznali pogled nije mogao dopreti u našu kuću. Streha koja je štrčala

u dvorište i negde od polovine prelazila u čvrsto staklo, pretvarajući se u smeo nakošen svetlarnik, prizivala je pregršt sunčevih zraka.

Jednog dana u rano proleće 1987. godine, šest meseci nakon što smo se doselili, širom sam otvorio aluminijski prozor kada je s juga naišao nalet vetra. Kako sam stao redom da otvaram sve prozore – normalno, prozor nad sudoperom, pomične prozore na istočnoj strani dve sobe, povrh toga ulazna vrata kod trpezarije, pa čak i prozor u kupatilu – kuća se istog časa pretvorila u šupljinu koju je ispunio vetar, i sve se razletelo. I dok je moj zapanjen pogled bio uperen u pravcu dvorišta za sušenje rublja, nad kojim su hitro promicali oblaci, dve tanke prepletene grane imele odlomile su se i pale. Podigao sam pogled i shvatio da se i krošnja i stablo ogromnog japanskog bresta, čije su se grane pružale iz susednog dvorišta, žestoko povijaju. Nekoliko sunčevih zraka prodrlo je kroz veliki kosi svetlarnik pa nestalo, i utom su uleteli pupoljci šljive. Hrpa papira koja se razletela sa stočića, kao da ima svoju volju, pokušavala je s onog mesta na koje je sletela ponovo da uzleti.

Kada smo rasporedili sve stvari, valjda i zato što sam osetio smenu godišnjih doba, iznova mi se učvrstila spoznaja da sada tu živim.

Na južnoj strani tokonome postojao je spušten plafon. Spoljna streha je zalazila u unutrašnjost

prostorije i činila deo tavanice. A kako je bila načinjena od poluprozirnog stakla nalik na papir s vodenim linijama, služila je i kao svetlarnik. Ispod tog svetlarnika ja bih se pružio na pletenu prostirku i lakta presavijenog pod glavom čekao promene svetlosti.

Počele su prolećne kiše. Shvatio sam da ću gledajući i samo nekoliko prvih kapljica moći kao pod mikroskopom da posmatram kako se menja veličina kišnih kapi. Odsutno sam gledao kako se oblaci kreću i kako lišće na drveću pleše. Zagasitosmeđa senka koja je polako promicala poticala je izgleda od duguljastog trupa mačke koja je krišom ulazila na imanje i izlazila sa njega.

Na staklenu strehu spustila bi se ptičica, utisnuvši svoje ružičaste nožice na nju, i odmah potom počela da klizi naniže. Ovo je opasno, pomislila bi i otprhnula nazad u pravcu jedne od uspravnih letvica. Poluprozirno staklo nije mi dozvoljavalo da zaključim koja je vrsta ptice to bila.

Prethodne dve-tri godine meni su prošle u mladim naporima da dam otkaz na svom poslu u izdavačkoj kući.

Poslovni susreti su podrazumevali da se u gradu neprestano pilo, a vikendom sam sopstveno vreme za pisanje nesmotreno traćio na igranje bejzbola i tome slično, i to stanje je dugo potrajalo. A što su takvi dani brže prolazili, i moj urednički

posao pružanja podrške tuđim pisanim delima sve češće je bivao polovičan.

Jednog dana su mi se na gornjem delu desne ruke pojavili plikovi, čiji je neposredan uzrok očigledno bio zamor od prekomernog igranja bejzbola. Nekoliko dana kasnije, s desne ruke proširili su se na desno rame, pa onda još i na desni vratni mišić. Da li su oni na vratu pritisnuli neke nerve povezane s centrom za govor smeštenim u levoj polovini mozga, tek, imao sam utisak da mi je mišljenje privremeno usporeno i govor mi je postao otežan.

U pitanju je bio herpes zoster, a virus mi je bio zahvatio polovinu oslabljenog nervnog sistema. Lečio sam se mesec dana, ali kako se kod te bolesti nikad ne zna kada bi se ponovo mogla pojaviti, bio je to povod da donesem odluku da dam otkaz u firmi. Pa ipak, neubeđen da ću biti sposoban da se izdržavam od manjih poslova koje sam sačuvao, nisam skupio snagu da se otisnem, već sam samo provodio dane utučen. Otkad smo se smestili u novu kuću, međutim, pitanja koja su me mučila proteklih godina napokon su mi se otvorila pred očima.

Otišao sam do svoje žene u kuhinju i pitao je: „Hoćeš li da odemo u kafe?“ „Već me je strah“, ustuknula je ona, jer je unapred znala koja će tema biti na dnevnom redu.

Na stolu kafea u trgovinskom kvartu blizu železničke stanice rasprostro sam tabelu s popisanim spisateljskim angažmanima, predviđenim autorским honorarima i tantijemama za svaki od njih, pa čak i njihovim očekivanim rokovima isplate. Moja žena je za izdavačku kuću radila po ugovoru kao lektor – pregledala lektorisane šifove, obavljala korekturu druge verzije bez upoređivanja s rukopisom, proveravala podatke i izvore, ukazivala na greške u prevodu izvornika, doterivala upotrebu reči, a u nekim slučajevima i strukturu rečenica. Proverio sam i uračunao i taj godišnji prihod svoje žene, i kao argument u prilog svom obrazloženju objasnio joj i da ćemo oboje moći da radimo od kuće.

Delovalo je da će to nekako biti izvodljivo, ako govorimo o troškovima života za početnih godinu i po dana. Ipak, i sâm sam znao da nema garancije da će i posle tog perioda sve ići kako treba. Međutim, kao pravi zavodnik, uporno sam se držao te osnove koju sam zagovarao, shvatajući da ne smem da pokažem nimalo kolebanja i nudio joj novi život, premda štedljiv, ali ipak pun jednostavnosti. To nije umanjilo nespokojstvo moje žene, ali s obzirom na to da je mlake napore svog muža da dâ otkaz posmatrala čitavu večnost, očigledno joj je bilo teško da taj predlog odbije.